

Pontophilus spinosus

Tretaggig mudderräka

Kräftdjur, Marina tiofotade kräftdjur

NE NA LC DD NT **VU** EN CR RE

Sårbar (VU)
B1ab(iii)

Klass: Malacostraca (storkräfter), **Ordning:** Decapoda (tiofotade kräftdjur), **Familj:** Crangonidae (lerräkor), **Släkte:** *Pontophilus*, **Art:** *Pontophilus spinosus* - tretaggig mudderräka (Leach, 1816) **Synonymer:** *Crangon spinosus* Leach, 1816

Kännetecken

En räka i familjen Crangonidae som påträffas på mjukbotten från Kattegatt och norrut längs svenska kusten. Skiljs från tvåtaggig mudderräka *Pontophilus norvegicus* på att ryggsköldens sidor har en övre sidoås med tre taggar och en undre ås med två taggar (*P. norvegicus* har en övre sidoås med två taggar och en undre ås med en tagg).

Totallängd: upp till drygt 50 mm. Panntaggen når ungefär ut till ögonstjälkens slut men inte över ögat och saknar taggar. Den är smal och kort, något triangelformig med rundad spets och har vid basen en kort tagg på vardera sidan. Ryggskölden har vanligen tre (någon gång fyra) framåtriktade taggar längs mittlinjen som på vardera sidan är flankerad av en längre ås bestående av tre taggar samt något längre ner på sidan en tredje ås med två taggar. Detta skiljer arten tydligt från den vanligare, närstående arten *Pontophilus norvegicus*, som har två taggar på andra åsen och endast en på den tredje. Ryggskölden har också både antenn- och munkantstagg. Första antennen har två antenspröt. Antennskaftsfliken (styloceriten) är vasst spetsig och ungefär hälften så lång som antennskaftet. Käkarna saknar palp och bitutskott, tuggutskottet har vassa tänder. Antennplattans kanttagg är kraftig och når något utanför själva plattan. Tredje paret käkfötter når ut till 1,5 gånger antennplattans längd och är försett med yttergren.

Första paret gångben är mycket kraftigare än övriga ben och har en fällklo samt en kort yttergren. Andra benparet är kort och slankt och når ut till ca 50 % av merus på första benparet. Carpus är osegmenterad och har en klosax som är ca 50 % av propodus längd. Övriga tre benpar är normala gångben, där fjärde och femte benparen är ungefär likstora medan det tredje är längre och slankare. Båda könen har utskottet appendix interna på innergrenen av andra till femte bakkroppsbenen (pleopod II till V). Stjärtplattan, som är tydligt avsmalnade bakåt till en spets, har två par små sidotaggar. Framre delen på framför allt äldre djur (carapax, tredje käkfotspartet och första paret gångben) är tätt täckta av långa fjäderlika borst.

Färgteckning. Tretaggig mudderräka har rödbruna fält med ljusare vitaktiga partier mellan dessa. Den kan även vara nästan helt brunröd.

Utbredning och status

Tretaggig mudderräka förekommer både i Kattegatt och i Skagerrak. Den europeiska utbredningen i övrigt sträcker sig från Island vidare ner längs Norges kust och längs europeiska kusten in i Medelhavet.

Arten är relativt ovanlig i hela sitt utbredningsområde. I Sverige är *P. spinosus* tämligen ovanlig i Skagerrak och djupare delar av Kattegatt ned mot Öresund. Vid L.A. Jägerskiölds inventeringar vid svenska västkusten 1921–1938 påträffades arten vid 30 lokaler längs hela kusten, varav 18 i Kattegatt. Under Utsjöbanksinventeringen 2004–2005, Svenska artprojektets marina inventering 2006–2009 samt Svabergs-inventeringen 2009 påträffades arten vid 30 lokaler, varav tio i Kattegatt och två i Gullmarsfjorden. Det verkar således inte skett några större förändringar i artens förekomst vid västkusten.

Ekologi

Tretaggig mudderräka kan påträffas från ca 20 m och djupare (max 1 550 m), men den finns oftast på 50–200 meters djup och förekommer vanligen på mjukbotten.

De grönaktiga äggen läggs under tidig vinter och bärs av honan tills de kläcks tidigt på våren. Larverna är frisimmande och i det s.k. zoea-stadiet är de mycket långsmala.

Hot

Arten påverkas troligen negativt av det intensiva bottentrålfisket, där den ingår i bifångst.

Åtgärder

I dagsläget är det inte klarlagt hur arten påverkas av trålfiske och miljöförändringar i havet. Bättre underlag för skattning av status, populationsstorlek och tillväxtkapacitet behövs.

Övrigt

Namngivning: *Pontophilus spinosus* (Leach, 1815). Originalbeskrivning: *Crangon spinosus*. Transactions of the Linnean Society of London, 4: 346. Synonymer: *Crangon spinosus* Leach, 1816; *Astacus (Crangon) spinosus* Moore, 1839; *Cheraphilus spinosus* Kinahan, 1860.

Etymologi: spinosus (lat.) = taggig. Syftar på ryggsköldens beväpning.

Litteratur

Enckell, P.H. 1998. Kräftdjur. 2:a upplagan. Fältfauna. Graphic publishing. BILD Fig. 2787.

Hansson, H.G. 2011. Marina sydskanadinaviska "evertebrater". Webb-upplaga.
http://loven.gu.se/digitalAssets/1480/1480031_hansson-2011.pdf

Hayward, P.J. & Ryland, J.S. 1995. Handbook of the Marine Fauna of North-West Europe. Oxford University Press. BILD Fig. 8.49.

Karlsson, A., Berggren, M., Lundin, K. & Sundin, R. 2014. Svenska artprojektets marina inventering – slutrapport. ArtDatabanken rapporterar 16. ArtDatabanken, SLU. Uppsala.

Marine species identification portal. <http://species-identification.org>.

World register of marine species. 2015. www.marinespecies.org.

Författare

Matz Berggren 2017 (kännetecken, ekologi, utbredning, bearbetad av Ragnar Hall, ArtDatabanken). Kennet Lundin 2004. Reviderad Kennet Lundin 2015 (naturvårdsinformation).